

ISSN 2079-0767



**ВІСНИК**

**НАЦІОНАЛЬНОГО ТЕХНІЧНОГО  
УНІВЕРСИТЕТУ  
«XIII»**

**65'2014**

**Харків**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний технічний університет  
«Харківський політехнічний інститут»

**ВІСНИК**

**НАЦІОНАЛЬНОГО ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ  
«ХПІ»**

*Серія: Технічний прогрес та ефективність виробництва*

№ 65 (1107) 2014

Збірник наукових праць

Видання засноване у 1961 р.

Харків  
НТУ «ХПІ», 2014

**Вісник Національного технічного університету „Харківський політехнічний інститут”.**  
Збірник наукових праць. Серія: Технічний прогрес і ефективність виробництва. – Харків: НТУ „ХПІ”. - 2014. - № 65 (1107) – 214 с.

**Державне видання**

**Свідоцтво Держкомітету з інформаційної політики України**  
**КВ №5256 від 2 липня 2001 року**

Збірник виходить українською та російською мовами.

*Вісник Національного технічного університету «ХПІ» внесено до «Перелік наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук» затвердженого постановою Президії ВАК України від 26 травня 2010 р., № 1-05/4 (Бюлетень ВАК України, № 6, 2010 р., с. , №20).*

**Координаційна рада:**

Л.Л.Товажнянський, д-р техн. наук, проф. (**голова**);

К.О.Горбунов, канд. техн. Наук (**секретар**);

А.П. Марченко, д-р техн. наук, проф.; Є.І Сокол, д-р техн. наук, чл.-кор НАН України;

Є.Є. Александров, д-р техн. наук, проф.; А.В. Бойко, д-р техн. наук, проф.;

Ф.Ф. Гладкий, д-р техн. наук, проф.; М.Д. Годлевський, д-р техн. наук, проф.;

А.І. Грабчєнко, д-р техн. наук, проф.; В.Г. Данько, д-р техн. наук, проф.;

В.Д. Дмитрієнко, д-р техн. наук, проф.; І.Ф. Домнін, д-р техн. наук, проф.;

В.В. Сліфанов, канд. техн. наук, проф.; Ю.І. Зайцев, канд. техн. наук, проф.;

П.О. Качанов, д-р техн. наук, проф.; В.Б. Клепиков, д-р техн. наук, проф.;

С.І. Кондрашев, д-р техн. наук, проф.; В.М. Кошельник, д-р техн. наук, проф.;

В.І. Кравченко, д-р техн. наук, проф.; Г.В. Лісачук, д-р техн. наук, проф.;

В.І. Ніколасенко, канд. іст. наук, проф.; П.Г. Перерва, д-р екон. наук, проф.;

В.А. Пуляев, д-р техн. наук, проф.; М.І. Рищенко, д-р техн. наук, проф.;

Ю.В. Самородов, д-р техн. наук, проф.; Г.М. Сучков, д-р техн. наук, проф.;

Ю.В. Тимофєєв, д-р техн. наук, проф. ; М.А. Ткачук, д-р техн. наук, проф.

**Редакційна колегія серії:**

**Відповідальний редактор:** П.Г. Перерва, д-р екон. наук, проф.;

**Заступник відповідального редактора:** М.І. Погорєлов, к-д. екон. наук, проф.

**Відповідальний секретар:** О.О. Круглов

**Члени редколегії:** А.І. Яковлев, д-р екон. наук, проф.; В.Я. Заруба, д-р екон. наук, проф.;

А.І. Архїреєв, д-р екон. наук, проф.; В.Я. Міщенко, д-р екон. наук, проф.; О.В. Манойленко, д-р

екон. наук, проф.; П.А. Орлов, д-р екон. наук, проф.; В.Г. Герасимчук, д-р екон. наук, проф.;

О.Є. Кузьмін, д-р екон. наук, проф.; Шїмпф Карін, д-р екон. наук, проф.; Верєс Шамоші Маріан

д-р екон. наук, проф.; Ю.О. Дорошенко д-р екон. наук, проф.

*У квітні 2013 р. Вісник Національного технічного університету «ХПІ», серія «Технічний прогрес і ефективність виробництва», включений у довідник періодичних видань бази даних **Ulrich’s Periodicals Directory (New Jersey, USA)**.*

Рекомендовано до друку Вченою радою НТУ «ХПІ»  
протокол № 10 від 28 листопада 2014 р.

© Національний технічний університет «ХПІ», 2014

*Л.В. СОКОЛОВА*, д-р.екон.наук, проф., Харківський національний університет радіоелектроніки, Харків;  
*Т.В. ПОЛОЗОВА*, канд.екон.наук, доц., Харківський національний університет радіоелектроніки, Харків

## **ТЕОРЕТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІАГНОСТИКИ ЯК ПРЕВЕНТИВНИЙ ЗАХІД ЗАПОБІГАННЯ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА**

У статті розглянуто поняття діагностики, визначено напрями та завдання економічної діагностики. Здійснено поглиблений аналіз літературних джерел в області концептуальних підходів до діагностики (дослідницька, фінансово-аналітична, управлінська, інформаційна, антикризова, консультативна). Запропоновано авторський підхід до діагностики банкрутства підприємства. Визначено мету і функції діагностики банкрутства підприємства. Виділено рівні впровадження превентивних заходів запобігання банкрутства підприємства.

**Ключові слова:** діагностика, завдання, економічна діагностика, діагностика банкрутства підприємства, превентивні заходи запобігання банкрутства.

**Вступ.** Сучасний етап розвитку економіки України характеризується рядом особливостей, основні з яких є наслідком економічної, політичної, соціальної нестабільності. Економіка є уразливою та приречена на вплив таких факторів, як: різкі інфляційні коливання, спад обсягів виробництва, криза неплатежів та ін. У цьому ланцюзі негативних ланок особливе місце займає зниження платоспроможності або банкрутство підприємств. З позицій фінансового менеджменту можливе настання банкрутства являє собою кризовий стан підприємства, при якому воно не здатне здійснити фінансове забезпечення поточної виробничої діяльності. Подолання такого стану, який інтерпретується як "погроза банкрутства", вимагає розробки спеціальних методів діагностики, превентивний характер яких полягає у здійсненні комплексу заходів, спрямованих на попередження наслідків негативних подій. Ці положення обумовлюють актуальність даного дослідження.

**Аналіз останніх досліджень та публікацій.** Значний внесок у дослідження вищезазначеної проблеми зробили такі провідні вітчизняні та зарубіжні вчені як: І. О. Бланк [1], В. О. Василенко [2], О. П. Градов [3], В. А. Забродський, М. О. Кизим [4], Л. А. Костирко [5], Л.О. Лігоненко [6], О. О. Терещенко [7], Я. А. Фомін [8] та інші. Однак еволюція зазначених категорій у часі та просторі обумовлює необхідність постійного їх аналізу з метою подальшого поглибленого вивчення та удосконалення за умови поширення сфери практичного застосування та мінливості зовнішнього середовища.

**Мета дослідження.** Метою статті є поглиблене дослідження теоретичного забезпечення діагностики як методу запобігання банкрутства підприємства.

**Матеріали досліджень.** Для постачальників, фінансово-кредитних установ, інвесторів, працівників підприємств досить важливим є попереднє знання можливості виникнення на підприємстві фінансової кризи або, навіть, його банкрутства. Негативні тенденції розвитку підприємств свідчать про те що діючий механізм фінансового управління є недостатньо ефективним і не має відповідної сучасної науково-методичної бази. Тому все більша частина управлінців та науковців вбачає спосіб підвищення ефективності діяльності підприємств в у безперервному проведенні діагностичних досліджень, що охоплює всі підсистеми їх функціонування. Така увага пояснюється тим, що результати діагностики надають більше уявлення щодо перспектив розвитку суб'єкта господарювання.

Що стосується наукового обґрунтування даної проблеми, то не існує єдності в понятті діагностика. Діагностика економічної системи – це сукупність досліджень щодо визначення цілей функціонування підприємства, методів їхнього досягнення і виявлення недоліків. Діагностика підприємства – це система наукових знань та область практичної діяльності, метою яких є дослідження економічних процесів, виявлення слабких та сильних сторін підприємства, визначення способів покращення ситуації, що склалася [9, с. 74]. Діагностика розглядається як необхідний етап дослідження проблем, що мають місце в процесі життєдіяльності визначеної системи та виявляються в результаті спостереження за станом системи. Терміном діагностика характеризують дослідницьку діяльність, спрямовану на визначення, аналіз і оцінку проблем розвитку підприємства і підвищення ефективності системи управління організацією.

За результатами вивчення фахової літератури з проблеми дослідження встановлено, що існують такі види діагностики, як економічна, фінансова, маркетингова, виробнича тощо.

Економічна діагностика як процес передбачає: а) проведення економічного аналізу; б) одержання на його основі оцінки (кількісного результату); в) встановлення діагнозу (тобто форма, етап, рівень стану об'єкта на дату завершення дослідження; порівняння з іншими об'єктами та з нормативними показниками; встановлення наявності відхилень від норми; визначення ступеня відхилення й ін.); г) розробку заходів і рекомендацій з усунення симптомів відхилення від норми та поліпшення (стабілізація) стану підприємства; д) моніторинг за поведінням стану об'єкта і вироблення коригувальних рішень.

Виходячи з вищевикладеного до завдань економічної діагностики доцільно віднести такі: встановлення реального стану досліджуваного підприємства; порівняння досліджуваного підприємства з аналогічними підприємствами по галузі як усередині країни, так і за її межами, рівня його розвитку відповідно до нормативних вимог; вивчення динаміки розвитку діяльності підприємства у часовому й просторовому вимірах; прогнозування основних тенденцій розвитку підприємства в майбутньому.

Розглядаючи підприємство як систему, стає зрозумілим, що вирішення завдань управління на рівні фінансової складової слід здійснювати засобами фінансової діагностики. Фінансова діагностика підприємства є одним з інструментів у системі управління і обґрунтування господарських рішень. В процесі фінансового діагностування підвищується гнучкість та адаптивність керованої системи, її здатність до своєчасного реагування та ефективного використання фінансового потенціалу підприємства.

Багато уваги в публікаціях з даної теми приділяється процесу фінансової діагностики, як самостійному предмету дослідження, в контексті прийняття стратегічних управлінських рішень. Але конкретно діючої та адаптованої технології управління ще не розроблено взагалі.

Під категорією «фінансова діагностика» слід розуміти систематичне й усебічне дослідження його діяльності, завданням якого є з'ясування фінансового стану об'єкта дослідження, причин та перспектив його зміни, визначення механізму прийняття фінансового характеру, обґрунтування висновку про альтернативні шляхи розвитку ситуації, а також розробка програми управлінських рішень за для підвищення ефективності діяльності [10, с. 69].

Результати проведеного наукового пошуку дозволили виділити основні концептуальні підходи до економічної діагностики, а саме: консультаційна, фінансово-аналітична, дослідницька, управлінська, інформаційна, антикризова (рис. 1).

У напрямку консультаційної концепції діагностики автори дорівнюють систему діагностики до відповідних інформаційних систем економічної орієнтації, до завдань яких входить інформаційне супроводження осіб, які приймають рішення в сфері аудиту бізнесу та фінансового стану.

В межах аналітичного напрямку діагностика розглядається як аналітична функція управління, яка проявляється при дослідженні стану і поведінки об'єкта управління на протязі визначеного періоду часу. Так, економіст Бланк І. вважає, що «діагностика – це вихідна точка дослідження системи управління, яка визначає її регулярну оцінку параметрів за даними фінансового обліку на основі стандартних процедур аналізу» [1, с. 9]. В даному визначенні робиться акцент на вагомість аналітичної інформації, за допомогою якої встановлюється комунікаційний зв'язок в системі управління.

Заслуговує на увагу методологічний підхід до фінансово-аналітичної діагностики, запропонований економістом Коласом Б., за яким виявлені симптоми небажаних відхилень повинні враховуватися на етапі вибору коригуючих рішень або перегляду цілей та прогнозів [13]. Саме при такому розумінні явно відстежується регулююча та стратегічна функція фінансової діагностики.

Прихильники інформаційної концепції (Рапопорт В., Олексюк А. та ін) пов'язують діагностику з процесом виявлення проблемних ситуацій та протиріч в досліджуваному об'єкті та «вузких місць» в системі управління підприємством [11].

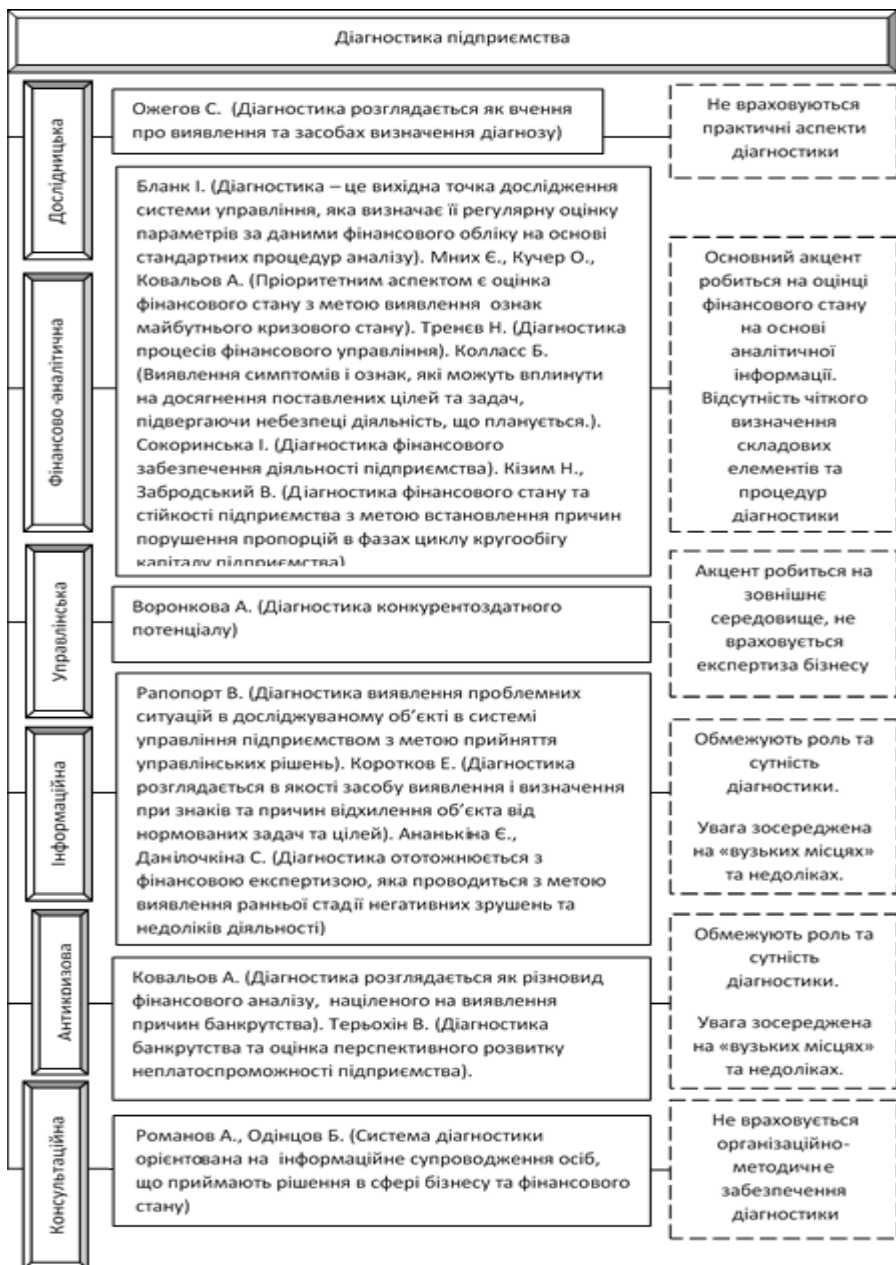


Рис. 1 – Концептуальні підходи до діагностики

Такої ж думки дотримуються науковці Ананькіна Є., Данілочкіна Н., які ототожнюють діагностику з фінансовою експертизою, яка проводиться з метою виявлення ранньої стадії негативних зрушень і недоліків в діяльності підприємства, що являються потенційно небезпечними з точки зору загострення неплатоспроможності [12].

Представники антикризового підходу пропонують проводити комплексну оцінку підприємства через функції управління: економічну, функціональну, фінансову, технічну, стратегічну та ін. так, метою функціональної діагностики «управління – фінанси» є оцінка фінансової політики та ефективності методів управління на основі аналізу і оцінки фінансового стану підприємства, вибору методів і процедур її організації.

Умови господарювання, в яких підприємство постійно перебуває під впливом конкуренції, мінливих чинників нестабільного, динамічного середовища і через це опиняється в кризовій ситуації і, як її наслідок, зазнає банкрутства, внесли в наукову доктрину окрім поняття економічної діагностики підприємства поняття «діагностика банкрутства».

Під діагностикою банкрутства підприємства Андрушко О.Б. та Горбачевська М.Б. розуміють систему ретроспективного, оперативного і перспективного цільового аналізу, спрямованого на виявлення ознак кризового стану підприємства, оцінку загрози його банкрутства та можливостей подолання кризи [14, с.159].

Співавтори Коваленко О., Ремньова Л.М. під діагностикою банкрутства розуміють використання сукупності методів аналізу для своєчасного розпізнання симптомів фінансової кризи на підприємстві і оперативного реагування на неї на початкових стадіях з метою зменшення ймовірності повної фінансової неспроможності суб'єктів господарювання [15, с. 234].

У даному дослідженні пропонується під діагностикою банкрутства підприємства розуміти ідентифікацію стану суб'єкта господарювання на основі аналізу і синтезу статистичної інформації з метою вчасного виявлення вад та переваг його розвитку, визначення проблемних сфер його діяльності і розроблення превентивних заходів щодо поліпшення такого стану на певному етапі у визначений проміжок часу.

Діагностика проблеми – перший крок на шляху її вирішення чи локалізації. Діагноз проблеми і прогнозування можливого розвитку кризової ситуації в ряді випадків стає процедурою в кілька кроків із прийняттям проміжних рішень. Після етапу діагностики проблеми необхідно визначити перелік чинників, що впливають на стан підприємства. У свою чергу, для попередження кризової ситуації на підприємстві необхідно проводити моніторинг прийнятних значень цих чинників. Застосування методів прогнозування забезпечить можливість передбачення розвитку проблемних ситуацій, а саме надасть можливість своєчасно реагувати на зміни окремих чинників.

Метою діагностики банкрутства є надання необхідних знань для прийняття рішення суб'єкта управління про використання різноманітного методологічного апарату та інструментарію для визначення стану об'єкта управління у

невизначеному середовищі функціонування та розроблення комплексу заходів, спрямованих на поліпшення цього стану.

З появою ознак настання кризової ситуації виникає потреба спрогнозувати хід її розвитку (глибину і тривалість), виконати прогноз витрат і результатів, тобто виявити доцільність і спрямованість заходів для ліквідації явних загроз безпеці існування підприємства. При ухваленні рішення щодо виходу з даної ситуації є дуже важливим спрогнозувати можливість досягнення нової мети, виконання знову встановлених стандартів і виявити ті наслідки (економічного, політичного, екологічного характеру), що очікують підприємство після виходу його з кризи. Для досягнення цілей підприємства з виходу його з кризи необхідно приймати оперативні і стратегічні заходи (рис. 2).



Рис. 2 – Рівні впровадження превентивних заходів запобігання банкрутства підприємства

Авторська пропозиція полягає у тому, що діагностика виконує не тільки відомі три функції: оціночну (визначення стану функціонування об'єкта управління); спостережну (виявлення можливих змін стану об'єкта); пошукову (визначення можливих заходів покращення або відновлення стану суб'єкта управління), а ще й превентивну, тому що дозволяє своєчасно не тільки виявити

ознаки банкрутств, а ще й розробити та впровадити комплекс відповідних запобіжних заходів.

Основними завданнями діагностики підприємства, як превентивного заходу запобігання його банкрутства, на наш погляд, є такі: оцінювання особливостей функціонування підприємства у невизначеному зовнішньому середовищі, виявлення ключових чинників впливу, виділення проблемних сфер і "вузьких місць", оцінювання загрози банкрутства; обґрунтування передумов і чинників, що становлять істотний вплив на внутрішній економічний механізм функціонування підприємства; узагальнення та систематизація знань в галузі оволодіння навичками здійснення діагностики за різними напрямками діяльності підприємства для запобігання банкрутства та забезпечення ефективного управління; проведення експрес-діагностики фінансового стану підприємства; виявлення ознак прихованого банкрутства; виявлення ознак доведення до стану банкрутства; аналіз отриманих результатів; підготовка та обґрунтування конкретних практичних заходів для підвищення ефективності діяльності підприємства у конкурентних умовах через покращення (відновлення) стану функціонування, спрямованого на стабільний розвиток [16].

Вирішення цих завдань дозволяє менеджерам вчасно ідентифікувати можливі загрози та ускладнення в діяльності підприємства у нестабільному ринковому середовищі та на цій основі вживати своєчасних превентивних заходів щодо їх недопущення. Саме це й відіграє важливу роль під час вибору методу оцінювання підприємства та надає перевагу економічній діагностиці порівняно з іншими підходами аналізу й оброблення економічної інформації.

**Висновки.** Таким чином, у статті визначено авторський підхід до діагностики банкрутства підприємства, під яким пропонується розуміти ідентифікацію стану суб'єкта господарювання на основі аналізу і синтезу статистичної інформації з метою вчасного виявлення вад та переваг його розвитку, визначення проблемних сфер його діяльності і розроблення превентивних заходів щодо поліпшення такого стану на певному етапі у визначений проміжок часу. Визначено мету та основні завдання діагностики як превентивного заходу запобігання банкрутства. Виділено рівні впровадження превентивних заходів запобігання банкрутства підприємства.

Перспективами подальших досліджень є аналіз методологічних підходів до проведення діагностики банкрутства. Можливість використання різних методів діагностики дозволяє отримати комплекс принципово нових даних щодо управління об'єктами, що діагностуються, і зробити відповідні висновки щодо його стратегічного розвитку. Практичне використання науково-обґрунтованих підходів до проведення діагностики є одним із головних резервів попередження та запобігання банкрутства підприємства.

Таким чином, необхідно вчасно розпізнавати і забезпечувати прийняття превентивних управлінських рішень, які будуть обумовлювати зниження впливу негативних явищ на стан підприємства. Зміст і результати діагностичних досліджень дозволяють зробити висновок, що вони є одним із найбільш

універсальних засобів отримання достовірної інформації про стан і відхилення у розвитку досліджуваного підприємства.

- Список літератури:** 1. *Бланк И. А.* Финансовый менеджмент : учебный курс. *И. А. Бланк* – К. : Ника–Центр, Эльга, 2001. – 528 с. 2. *Василенко В. О.* Антикризове управління підприємством : навч. посібник *В. О. Василенко*. – К. : ЦУЛ, 2003. – 504 с. 3. Стратегия и тактика антикризисного управления Под ред. *А. П. Градова, Б. И. Кузина*, С.-Петербург, 1996. – 510 с. 4. Оцінка і діагностика фінансової стійкості підприємства : монографія За ред. *М. О. Кизим, В. А. Забродський, В. А. Зінченко, Ю. С. Кончак*. – Х. : ІНЖЕК, 2003. – 144 с. 5. *Костирко Л. А.* Діагностика потенціалу фінансово-економічної стійкості підприємства : монографія *Л. А. Костирко*. – Луганськ: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2004. – 240 с. 6. *Лігоненко Л. О.* Антикризове управління підприємством: теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій *Л. О. Лігоненко*. – К. : КНТЕУ, 2001. – 580 с. 7. *Терещенко О. О.* Антикризове фінансове управління на підприємстві : монографія *О. О. Терещенко*. – К. : КНЕУ, 2004. – 268 с. 8. *Фомин Я. А.* Диагностика кризисного состояния предприятия: учеб. пособие для вузов *Я. А. Фомин*. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2003. – 349 с. 9. *Костенко Т. Д.* Економічний аналіз і діагностика стану сучасного підприємства : навч. посіб. *Т. Д. Костенко, Є. О. Підгора, В. С. Рижиков* та ін. – К. : Центр навч. літератури, 2005. – 400 с. 10. *Кость Я. О.* Процес фінансової діагностики підприємства та етапи його реалізації *Я. О. Кость* Таврійський економічний журнал. – 2008. – №1. – С. 69–73. 11. *Рапопорт В. Ш.* Діагностика управління *В. Ш. Рапопорт*. – М. : Финансы и статистика, 1991. – 244 с. 12. *Ананькина Е. А.* Контроллинг как инструмент управления предприятием *Е. А. Ананькина, С. В. Данилочкин, Н. Г. Данилочкина* ; под ред. Н. Г. Данилочкиной. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2004. – 279 с. 13. *Коласс Б.* Управление финансовой деятельностью предприятия. Проблемы, концепции и методы : учеб. пособ. *Б. Коласс* Пер. с франц. Под ред. *Я. В. Соколова*. – М., 2009. – 383 с. 14. *Андрушко О. Б.* Моделювання діагностики кризового стану та загрози банкрутства підприємства *О. Б. Андрушко, М. П. Горбачовська* Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – 2006. – № 2 (552). – С. 158-163. 15. *Коваленко Л. О.* Финансовый менеджмент [Текст] : навч. пос. *Л. О. Коваленко, Л. М. Ремньова*. – [3-є вид., випр. і доп.]. – К. : Знання, 2008. – 483 с. 16. *Соколова Л. В.* Прийняття рішень за результатами аналізу ознак банкрутства виробничого підприємства *Л. В. Соколова, О. Є. Соколов* [Системи прийняття рішень в економіці, техніці та організаційних сферах: від теорії до практики] : колективна монографія. У 2 т., Т. 2. за заг. ред. Савчук Л. М. Павлоград : АРТ Синтез-Т, 2014. – 429 с. – С. 325–333.

- Bibliography (transliterated):** 1. Blank, I. A. "Finansovyy menedzhment" : uchebnyy kurs. – K. : Nika–Centr, Elga, 2001 - 528. Print. 2. Vasylenko, V. O. "Antykryzove upravlinnia pidpriemstvom" : navch. posibnyk. – K. : TsUL, 2003 - 504. Print. 3. Gradova, A. P., V. I. Kuzina "Strategiya i taktika antykryzysnogo upravleniya" , p.-Peterburg, 1996 - 510. Print. 4. Kyzym, M. O., V. A. Zabrodskiy, V. A. Zinchenko, Yu. p. Konchak "Otsinka i diahnostryka finansovoi stiiokosti pidpriemstva" : monohrafiia – Kharkov: INZhEK, 2003 - 144. Print. 5. Kostyrko, L. A. "Diahnostryka potentsialu finansovo-ekonomichnoi stiiokosti pidpriemstva" : monohrafiia. – Luhansk: vyd-vo SNU im. V. Dalia, 2003 -144. Print. 6. Lihonenko, L. O. "Antykryzove upravlinnia pidpriemstvom: teoretyko-metodolohichni zasady ta praktychnyi instrumentarii". – K. : KNTU, 2001 - 580. Print. 7. Tereshchenko, O. O. "Antykryzove finansove upravlinnia na pidpriemstvi" : monohrafiia. – K. : KNEU, 2004 - 268. Print. 8. Fomyn, Ya. A. "Dyahnostryka kryzysnoho sostoianya predpriyatiya" : ucheb. posobyie dla vuzov. – Moscow: YuNYTY-DANA, 2003 - 349. Print. 9. Kostenko, T. D., Ye. O. Pidhora, V. p. Ryzhykov "Ekonomichnyi analiz i diahnostryka stanu suchasnoho pidpriemstva" : navch. posib. – K. : Tsentr navch. literatury, 2005. – 400. Print. 10. Kost, Ya. O. "Proteses finansovoi diahnostryky pidpriemstva ta etapy yoho realizatsii" "Tavriiskiy ekonomichnyi zhurnal". – 2008 – 69-73. – № 1. Print. 11. Rapoport, V. Sh. "Diahnostryka upravleniya". – Moscow: Finansy i statistika, 1991 - 244. Print. 12. Anankina, E. A. p. V. Danilochkin, N. G. Danilochkina "Kontrolling kak instrument upravleniya predpriatiem"; pod red. N. G. Danilochkinoy. – M. : YUNITI-DANA, 2004 - 279. Print. 13. Kolas, B. "Upravlenie finansovoy deyatelnostyu predpriyatiya". Problemy, koncepcii i metody : ucheb. posob. Per. s franc. Pod red. Ya. V. Sokolova. – M., 2009 - 383. Print. 14. Andrushko, O. B., O. B. Andrushko, M. P. Horbachovska

"Modeliuvannia diahnozyky kryzovoho stanu ta zagrozy bankrutstva pidpryemstva" "Visnyk Natsionalnoho universytetu "Lvivska politehnika". – 2006. – № 2 (552). – 158-163. Print. 15. Kovalenko, L.O., L.M. Remnova. "Finansovyi menedzhment": navch. poc- [3-ye vyd., vypr. i dop.]. - K. : Znannia, 2008. - 483. Print. 16. Sokolova, L. V., O. Ye. Sokolov "Pryiniattia rishen za rezultatamy analizu oznak bankrutstva vyrobnychoho pidpryemstva" [Systemy pryiniattia rishen v ekonomitsi, tekhnitsi ta orhanizatsiynikh sferakh: vid teorii do praktyky] : kolektyvna monohrafiia. U 2 t., T.2. za zah. red. Savchuk L. M. Pavlohrad : ART Syntez-T, 2014. – 429. – 325-333. Print.

*Надійшла (received) 18.11.2014*

**УДК 336.14:352**

***Н.В. КУЛІЧЕНКО***, ст. викладач, НТУ«ХПІ»

## **ФУНКЦІОНУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАЛЬНИМ РОЗВИТКОМ**

У статті розглянуто питання функціонування місцевих бюджетів. Визначено, що бюджетне законодавство спрямовано на фіскальну децентралізацію та зміцнення місцевих бюджетів. Проведено аналіз динаміки надходжень місцевих податків та зборів як основного джерела власних надходжень місцевих бюджетів. Проаналізовано основні показники місцевих бюджетів України, що можуть бути якісними та кількісними критеріями рівня децентралізації з урахуванням зарубіжного досвіду. Визначено негативні тенденції подальшого розвитку автономії органів місцевого самоврядування.

**Ключові слова:** місцеві бюджети, доходи місцевих бюджетів, місцеві податки та збори, децентралізація.

**Вступ.** Питання функціонування місцевих бюджетів набувають особливої актуальності на шляху євроінтеграції України. Шляхи реформування місцевих бюджетів постійно знаходяться у полі зору науковців та практиків. Ці питання не втрачають своєї актуальності і у законотворчій діяльності. Формування самостійності місцевих бюджетів визначається їх доходами. Однак на даний час місцеві органи влади не забезпечені достатнім обсягом власних фінансових ресурсів для соціальних та структурних перетворень. Це стримує трансформацію взаємовідносин центру та регіонів в умовах децентралізації управління.

**Аналіз останніх досліджень та публікацій.** Формування та удосконалення теоретичних основ функціонування місцевих бюджетів досліджували такі вітчизняні вчені як О. Д. Василик, В. М. Гесць, І. В. Запатріна, О. П. Кириленко, В. І. Кравченко, І. О. Луїна, К. В. Павлюк, Ю. В. Пасічник, С. В. Слухай, О. О. Сунцова, І. Я. Чугунов.

---

© Н.В. Куліченко, 2014

## ЗМІСТ

<b>Матросов О.Д., Ішков О.О.</b> Оцінка ефективності інноваційного розвитку кадрового потенціалу організації.....	3
<b>Линник О.І., Матвєєв І.А.</b> Удосконалення обліку оплати праці як фактор підвищення продуктивності праці .....	8
<b>Стригуль Л.С., Панчева К.О.</b> Особливості формування та обліку власного капіталу на підприємствах різних організаційно-правових форм .....	12
<b>Фальченко О.О., Глушач Ю.С., Глушач Я.В.</b> Фінансовий аналіз в аудиті: сучасний погляд.....	18
<b>Літвиненко М.В., Чернобровкіна С.В., Великодна О.В.</b> Дослідження особливостей формування програм мерчандайзінгу компаніями-дистрибуторами .....	24
<b>Хаустова І.Є., Александрова В.О., Гришина Е.В.</b> Сучасна стратегія розвитку організації виробництва.....	35
<b>Брік С.В.</b> Організація бухгалтерського обліку форс-мажорних обставин ....	41
<b>Косенко О.П., Ткачов М.М.</b> Переваги та недоліки існуючих підходів до вартісної оцінки інтелектуальних технологій .....	46
<b>Жадан Т.А.</b> Проблеми організації та здійснення державного внутрішнього фінансового контролю на сучасному етапі його розвитку .....	57
<b>Попов М.О.</b> Оцінювання інноваційної сприйнятливості до технологій енергозбереження підприємств олійно-жирового виробництва.....	64
<b>Матросова В.О., Ахунова М.С.</b> Проблеми і перспективи банківського кредитування інноваційної діяльності підприємств в Україні .....	70
<b>Височіна Л.В.</b> Теоретичні засади управління грошовими активами підприємства .....	78
<b>Погорєлова Т.О., Колотюк О.І., Шевченко А.С.</b> Інноваційна культура сучасного підприємства.....	86
<b>Удянська Г.М., Чернобровкіна С.В.</b> Методи оптимізації рекламного бюджету при плануванні рекламної кампанії.....	91
<b>Гавкалова Н.Л.</b> Використання аутсорсингу як інструменту зниження трансакційних витрат на підприємстві .....	95
<b>Ілляшенко С.М., Орлов П.А., Гриньова В.М.</b> Шляхи комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності на машинобудівних підприємствах та протидії контрафакту.....	99

<b>Кузьменко Л.В.</b> Актуальні проблеми агропромислового комплексу.....	105
<b>Труніна І.М.</b> Формування моделей компетенцій персоналу суб'єктів підприємницької діяльності .....	111
<b>Сороколат Ю.В., Садовский В.А., Семенченко Г.В.</b> Кейс-менеджмент как метод управления в сети отрасли здравоохранения .....	124
<b>Войтко С.В.</b> Фактори ефективного використання енергетичних та матеріально-технічних ресурсів на машинобудівному підприємстві .....	130
<b>Кучинський В.А., Гайдукова А.Д.</b> Оцінка і розвиток інноваційного потенціалу підприємства .....	137
<b>Віхляєва С.І., Сікетіна Н.Г.</b> Обґрунтування нецінового й логістичного факторів конкурентоспроможності продукції в мінливому конкурентному середовищі .....	146
<b>Соколова Л.В., Полозова Т.В.</b> Теоретичне забезпечення діагностики як превентивний захід запобігання банкрутства підприємства.....	152
<b>Куліченко Н.В.</b> Функціонування місцевих бюджетів в умовах децентралізації управління регіональним розвитком .....	160
<b>Гармаш С.В.</b> Обґрунтування необхідності застосування логістичного підходу в системі управління персоналом підприємства.....	165
<b>Антипцева О.Ю.</b> Аналітичний інструментарій оцінки рівня фінансового розвитку підприємства за умов реалізації мотиваційно-орієнтованого управління.....	171
<b>Ковальов Є.В.</b> Організаційна форма інноваційного розвитку.....	177
<b>Фоменко А.В., Кучмай Ю.І.</b> Удосконалення управління розвитком підприємств машинобудівної галузі .....	184
Реферати.....	190
Рефераты .....	197
Abstracts.....	205

**НАУКОВЕ ВИДАННЯ**  
**ВІСНИК**  
**НАЦІОНАЛЬНОГО ТЕХНІЧНОГО**  
**УНІВЕРСИТЕТУ**  
**«ХП»**

**Збірник наукових праць**

**Серія:**  
**«Технічний прогрес і**  
**ефективність виробництва»**

**Випуск № 65 (1107)**

Наукові редактори д-р екон. наук, проф. П.Г. Перерва,  
к-д. екон. наук, проф. М.І. Погорелов

Технічний редактор канд. екон. наук, доц. С.М. Погорелов

Відповідальний за випуск канд. техн. наук І.Б. Обухова

**АДРЕСА РЕДКОЛЕГІЇ:** 61002, Харків, вул. Фрунзе, 21. НТУ "ХП".  
Кафедра: «Організація виробництва і управління персоналом»,  
Тел. (057) 707-62-53, (057) 707-65-07

Підп. до друку 29.12.2014 р. Формат 60x84 1/16. Папір офсетний. RISO-друк.  
Гарнітура Таймс. Ум. друк. арк. 10,6. Обл.-вид. арк. 11,7.  
Наклад 300 прим. Зам. № 37. Ціна договірна.

---

Видавничий центр НТУ „ХП”.

Свідотство про державну реєстрацію ДК № 3657 от 24.12.2009 р.  
61002, Харків, вул. Фрунзе 21

---

Друк-ФОП Шейніна О.В.,

Свідотство про внесення суб'єкта видавничої справи  
до Державного реєстру видавців, виготовників  
і розповсюджувачів видавничої продукції  
ДК № 2779 від 15.02.2007 р.

61052, Харків, ул. Славянская, 3 оф.5

---